

Antisocial och Narcissistisk personlighetsstörning

.....
Fördjupningsarbete
Socialpedagogutbildningen VT22
Författare: Carina Uematsu
Handledare: Alexander Platon
.....

1. Inledning

De ämnen jag valt att skriva om är antisocial och narcissistisk personlighetsstörning. Anledningen är för att det är intressant och spännande men även för att öka kunskapen om ämnet. Som socialpedagog och i andra yrken där man arbetar med människor kan man komma i kontakt med personer som har dessa personlighetsstörningar och även deras offer. Därför är kunskap om dessa personlighetsstörningar viktigt.

1.1 Bakgrund

Det finns olika sorters personlighetsstörningar. Beroende på hur de tar sig i uttryck och vilka personlighetsdrag de har delas de in i olika kluster. Det finns tre olika kluster, kluster A, B och C. Antisocial och narcissistisk personlighetsstörning finns med i kluster B, även borderline tillhör kluster B. Personer med störningar som tillhör kluster B är ofta dramatiska, utåtriktade och hamnar lättare i konflikter. De har svårt med relationer till vänner och familj och de får ofta problem på arbetsplatsen för att de är konfliktbenägna och har svårigheter att hantera sin impulsivitet (Herlofson, Ekselius 2016).

Personlighet är det som utmärker en persons unika sätt att vara och möta andra personer på. En persons tankar, känslor och sätt att hantera och anpassa sig till livets omständigheter. Det inkluderar allt från väntade till oväntade omständigheter. När det väsentliga och stabila i vardagen blir dysfunktionellt och lidande att det medför en stor försämring, som i arbete, socialt och andra viktiga situationer använder man begreppet personlighetsstörning (Herlofson, Ekselius 2016). Psykopati förknippas ofta med antisocial personlighetsstörning eller ASPD då deras karaktärsdrag överlappar varandra. Psykopati är ingen diagnos utan den närmaste diagnos till psykopati är ASPD. Många använder ordet psykopat istället för antisocial personlighetsstörning som är ett laddat ord och låter negativt. Det associerar till negativa saker som manipulation, normlöshet, empatilöshet, missbruk och mycket annat. Genom åren har den psykopatiska personlighetsstörningen haft många namn som abnorm personlighet, karaktärs abnormitet, tidig karaktärsstörning och särskilt vårdkrävande. Dessa är bara en del av alla synonymer som använts. När en benämning fått negativ klang har man bytt ut mot ett nytt. I en doktorsavhandling som kom 1978 som skrevs av Henry Werlinder finns en lista med 160 begrepp associerade med psykopati (Näslund 2020, 121).

Ordet psykopat betyder själsplågor. Psyche - själ, pathos - lidande. Det har använts ända sedan 1800 talet och har haft många olika betydelser genom åren. Från 1800 talet fram till början av 1900-talet var namnet ett samlingsbegrepp för alla möjliga mentala avvikelser. Tillslut blev begreppet psykopati begränsat till personlighetsstörning (Näslund 2020, 120-122).

Den kliniska termen är antisocial personlighetsstörning. Evolutionsmässigt kan personer med ASPD varit en fördel för överlevnad. Om gruppen hotas kan det varit bra med orädda och modiga personer. Även vid långa vandringar genom farliga terrängar och anläggning av nya boplatser på okänd mark. Personlighetsdrag och beteenden som är kopplade till det antisociala kan ha varit positiva. De orädda skyddade gruppen och såg till att de fick nya och bättre boplatser. De jagade föda och förde gruppen framåt. De blev inte lika stressade och oroliga och de la heller inte energi på att älta saker. Dessa egenskaper kan ha varit positiva för både personen själv och för gruppens utveckling (Sörman, Kristiansson, 2019, 116-118). Att vara orädd och stresstålig är några av personlighetsdragen inom ASPD. Personer med ASPD har en nedsatt funktion i pannloben vilket kan leda till omedelbar reaktion på stimuli utan att fundera på konsekvenserna av sitt handlande. Detta kan vara kopplat till nedsatt impuls kontroll (Sörman, Kristiansson, 2019, 104).

Ordet narcissism kommer från den grekiska myten om den vackra Narcissus som blev bestraffad av kärleksgudinnan Afrodite. Narcissus blev bestraffad för att han stötte bort alla som blev förälskade i honom. Straffet var att Narcissus blev förälskad i sin egen spegelbild. Han plågades av evig längtan och till slut tynade Narcissus bort och dog av kärleken till sin egen spegelbild, sig själv.

Sigmund Freud, grundare till psykoanalysen, hade olika teorier om narcissism. En teori under 1910 talet var att homosexualitet är en självförälskelse som är överförd till en annan person av samma kön (projicering). 1914 tog Freud fram modeller för primär och sekundär narcissism. Primär narcissism är hur ens libido (libido - energin för ens överlevnadsinstinkter) är riktad, mot sig själv eller mot andra. Hos spädbarn är den riktad in mot sig själv. Sekundär narcissism (1920) innebär att den kärlek en person känt för omvärlden som barn slocknar och den vänds in mot en själv (Fahlke 2007,782). På 1920 talet vidareutvecklade Freud narcissismen då han började använda strukturmodellen "detet, jaget, överjaget". Under 1900 talet återinförde psykoanalysen begreppet och satte in det i en förklaringsmodell. Idag är narcissistisk personlighetsstörning en erkänd psykiatrisk diagnos.

Det finns en mindre vanlig typ av narcissism som heter Malignant narcissism. Det är narcissism blandat med antisociala och psykopatiska drag. Det är en extrem form och kallas för den mörka triaden. Dessa personer har stor aggression, är sadistiska och extremt manipulativa (Lyons 2019, 2).

DSM 5 - Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, är en diagnosmanual. Där kategoriseras olika psykiska sjukdomar och personlighetsstörningar. Här är några av de relevanta kriterierna i diagnosmanualen som beskriver personlighetsdrag och beteende för antisocial och narcissistisk personlighetsstörning.

Narcissism:

- Tydligt störd personlig och social funktionsnivå, vilket tar sig uttryck i störd jagform som,
- Växlande självidentitet: starkt behov av andras uppfattning för egen självbild och självkänsla.
- Störd självstyrning: målen i livet ställs med tanke på att få erkännande från andra.

Störningar i sättet att fungera interpersonellt i fråga om:

- Medkänsla: nedsatt förmåga att uppfatta eller leva sig in i andras känslor och behov men överkänslig för andras reaktioner på en själv.

Förekomst av patologiska personlighetsegenskaper på följande områden:

- Antagonism och fiendlighet.
- Grandios självbild: känslor av egen betydelse, öppna eller dolda; egocentricitet – allt kretsar kring den egna personen, är helt övertygad om att vara bättre än andra, föraktfull nedlåtenhet mot andra.
- Uppmärksamhetssökande: gör allt för att dra till sig andras uppmärksamhet, söker beundran från andra.
- För diagnosen narcissistisk personlighetsstörning krävs att begränsningarna då det gäller sättet att fungera som person i olika sammanhang och i fråga om de uttryck som personlighetsegenskaperna tar sig (enligt ovan) är relativt stabila över tid och ger sig tillkänna i olika situationer.

Antisocial personlighetsstörning:

Tydlig försämring i personlig och social funktionsnivå som tar sig i uttryck:

- Störd jagform.
- Egocentrisk självidentitet, självcentrerad, självkänsla som är beroende av personlig vinning, makt och njutning.
- Bristande medkänsla, bryr sig inte om andras känslor, behov och bekymmer och ångrar inte att ha skadat eller misshandlat någon.

Patologiska personlighetsegenskaper:

- Antagonism som utmärks av manipulation av andra.
- Känslökyla: ingen känsla för andras känslor och problem; aggressivt, sadistiskt beteende,

Hämningsslöshet som utmärks av:

- Impulsivitet: agerar enligt ögonblickets ingivelse: är helt uppfylld av nuet utan att tänka på konsekvenserna av handlingarna (psykologiguiden 2022).

1.2 Syfte

Som Socialpedagog är det bra och viktigt att känna till och veta så mycket som möjligt om olika avvikande beteenden och personlighetsstörningar. Vi kommer att komma i kontakt med många olika människor och med personer som har olika avvikande beteenden. Vi kommer också komma i kontakt med offren. Att ha kunskap om antisocial och narcissistisk personlighetsstörning och veta skillnaden mellan dessa gör att vi lättare kan få en förståelse för hur de fungerar och agerar och få kunskap för vad deras offer kan fått utstå.

1.3 Frågeställning

Vad är den fundamentala skillnaden mellan antisocial personlighetsstörning och narcissistisk personlighetsstörning?

2. Perspektiv I

Antisocial personlighetsstörning. (ASPD)

Antisocial personlighetsstörning och psykopati överlappar varandra då deras personlighetsdrag associerar till varandra. Personer med antisocial personlighetsstörning har ofta psykopatiska drag. Dragen kan variera olika mycket och från person till person. Alla som har ASPD är inte psykopater men ASPD är det som bäst beskriver och täcker in det som de flesta kallar för psykopati. Man uppskattar att andelen i fängelser är ca 50 % men ute i samhället är det ca 3 % män och 1 % kvinnor. Det finns inte lika mycket forskning om kvinnor med ASPD som manliga. Beteendet hos kvinnor skiljer sig lite från män då de använder andra strategier för att ljuga och manipulera. Kvinnan förför gärna och använder oftare sex för att få det hon vill. Varför det inte finns lika mycket forskning om kvinnor är att forskning mestadels bedrivits för män inom kriminalvården (Kreis et al. 2018, 41,45). Att andelen kvinnor är lägre än män kan vara av den anledningen.

Personer med ASPD saknar helt eller delvis förmåga att känna empati, samvete, ångest, skuld och skam. De är däremot väldigt duktiga på att känna in och läsa av andra personer, det kallas för kognitiv empati. Empati delas in i affektiv och kognitiv. Affektiv empati syftar på förmågan att dela andra människors känslor. Kognitiv empati är förmågan att förstå en annans avsikter och intentioner, att kunna läsa av andra personer (Sörman, Kristiansson 2019, 51). De är även värtaliga och kan charma sin omgivning. De är dominanta och får sin omgivning att lyssna på dem. Det gör dem väldigt skickliga på att manipulera. De har oftast få vänner då de inte har några problem med att vara ensamma och att isolera sig. Anledningen till att de skapar kontakt med andra personer är inte pga anknytningsbehov utan det är deras strategi för egen vinning - dominans. Det kan vara för information, få tillit, kunna utnyttja för materiella saker (Kiers et al. 2016, 37). Personer som saknar förmåga till medkänsla har inga problem att skada någon annan för att få det de vill. De bedrar andra människor för egna syften (Karlsson 2017, 568-569). Andra personlighetsdrag är att de är impulsiva och söker spänning vilket gör att de lätt hamnar i kriminalitet.

I relationer är de självsäkra, charmiga och intressanta till en början. En antisocial person har sällan svårt att träffa en partner men de är ofta mycket svåra att leva med. Så länge de har något utbyte av sin partner visar de intresse men så fort de

tröttnar drar de sig undan och avslutar sina relationer. Om de blir påkomna med vem de verkligen är, blir ifrågasatta eller konfronterade blir de ofta aggressiva och försöker använda saker de vet om sin partner emot dem för att förödmjuka och hota för att bibehålla sin makt (Kiers et. al 2019, 37).

Barn under 18 år får inte diagnostiseras med personlighetsstörning då de fortfarande utvecklas. De barn som visar tecken på ASPD får diagnosen uppförandestörning. Många visar redan i tidig ålder tecken på avvikelser i beteendet. Det kan vara stölder, skolk, störande beteende i klassen, våld, våld mot djur, anlagda bränder, rymningar, sexuella trakasserier eller övergrepp. De kan vara mycket elaka mot syskon och andra barn. Många barn kan visa några av dessa beteenden under någon tidpunkt i uppväxten. Speciellt barn som växer upp i splittrade familjer. Barn som kommer utveckla ASPD visar allvarigare och mer omfattande avvikelser i beteendet i jämförelse med andra barn (Hare 1997, 70-71). Diagnosen ASPD bygger på uppförandestörning och att den funnits innan 15 års ålder.

Den kanadensiske psykologen och forskaren Robert D Hare tog fram en checklista på 70 talet som heter PCL-R. Den är i två delar och används mycket inom kriminalvården. Den första delen gäller narcissism och den andra delen gäller ASPD (Howner et al. 2020, 9). Idag finns det flera olika checklistor och undersökningsmetoder. Enkelt uttryckt kan man säga att alla ASPD är narcissister, men alla narcissister är inte ASPD. Robert D Hare beskriver antisociala som *“mänskliga rovdjur som använder charm, manipulation, provokation och våld för att kontrollera andra och tillfredsställa sina egna själviska behov. Med brist på samvete tar de kallblodigt vad de vill ha och gör som de själva vill och bryter mot sociala normer och förväntningar utan minsta ånger eller skuld känslor”* (Hare 1997, 13.) Katarina Howner (RMV 2018) specialist i rättspsykiatri på rättsmedicinalverket i Stockholm beskriver ASPD som en person som lätt och ofta ljuger, som är gränslös och alltid berättar en storslagen historia. Personer med ASPD ljuger ofta om vad de har för erfarenheter och utbildningar. Det kan handla om kultur, journalistik, författarskap eller att de har gått olika kurser. De känner sig inte besvärade av sina problem oavsett om de är stora. De ser dessa som tillfälliga bakslag och otur som orsakats av andra eller att de är orättvist behandlade (Hare 1997, 48). De centrala dragen är vårdslöshet och impulsivitet, att uppnå omedelbar tillfredsställelse av olika slag som njutning eller lättnad samt rastlöshet och brist på uthållighet. De kan vara impulsiva på olika sätt som att de inte har negativ konsekvenstänk, de kan automatiskt uppfatta stimuli från omvärlden som hot vilket medför att de genast slår tillbaka och de väljer gärna kortsiktiga vinster framför långsiktiga. Eftersom de inte har någon större uthållighet blir de ofta rastlösa (Kreis et al. 2018, 40). William och Joan McCord beskriver personer med ASPD som spädbarn, att de uppslukas av sina egna behov och de söker intensivt efter tillfredsställelse (Hare 1997, 64). Varför en del personer har dessa personlighetsstörningar har med arv och miljö att göra. Vi föds med en viss sårbarhet som sen kan påverkas av miljön vi lever i. Det finns olika typer av antisociala störningar. En typ är mer impulsiva och känslomässigt instabila.

De är våldskriminella och mer påverkade av sin miljö. Den andra typen fungerar bättre i samhället. De är mer kontrollerande och känslolåga. De har en mer städad bakgrund. Dessa personer skulle tex kunna ägna sig åt bedrägerier eller forskningsfusk och liknande (RMV 2018). Vissa antisociala personer kan klara av att ha ett fungerande arbetsliv. Det är skillnader i personlighetsdrag hos dessa personer. De har mindre av impulsivitet och fientlighet och mer av självdisciplin, noggrannhet och prestationstvång (Kiers et al. 2018, 41). De har ofta yrken där deras personlighetsdrag är till fördel som exempelvis, chefsposition, journalist, advokat eller säljare.

En del personer med ASPD blir lugnare med åren. De begår färre brott eller slutar helt att begå brott. Anledningen behöver inte vara att de genomgått en personlighetsförändring. De har antingen hittat andra sätt att tillfredsställa sina behov på som att de tröttnat på att sitta i fängelse, blivit utbrända eller mognat. De kan också hittat en partner som förstår dem eller att de fått en ny syn på sig själva (Hare 1997, 97-98).

Behandling för ASPD är svårt då de har samarbetssvårigheter men även pga samsjuklighet. De kan exempelvis ha adhd, schizofreni eller beroendesjukdomar. Frågan är vilket man ska behandla” först”? Det pågår forskning för att få fram mer effektiv behandling. Det finns några olika behandlingsformer som används. Det är bla mentaliserings terapi, DBT, schemafokuserad terapi, emotionsreglerande gruppterapi och överföringsfokuserad terapi. I behandling är det viktigt att fokusera på följsamhet och tålamod (Herlofson, Ekselius, 2016).

3. Perspektiv II

Narcissistisk personlighetsstörning. (NP)

Personer med narcissistisk personlighetsstörning (NP) har en överdriven grandios självbild. De ser sig själva som mycket bättre än andra. De är också egocentriska och nedvärderar gärna andra människor. I narcissism är känslan av skam väldigt stor och framträdande. Det som hotar en narcissist mest är just känslan av skam vilket gör att personen gör allt för att trycka undan dessa känslor. Ett sätt narcissisten använder sig av är att förskjuta den känslan på andra. De tänker att det är fel på andra och inte på mig, det är alla andra som gör fel och inte jag. Andra starka känslor som narcissisten har är svartsjuka och till svartsjuka kommer känslor som förödmjukelse som uppstår av att man blir avvisad eller bortvald. I relationer kan detta skapa stora problem då känslan av att bli avvisad eller bortvald kan skapa lust att hämnas. Det kan bli så starkt att narcissisten vill bli av med rivalen helt. Fientliga tankar som mord kan riktas till rivalen och även mot sin älskade. Skammen som kommer ur dessa fientliga tankar förskjuts och förnekas. Dessa känslor förstärks ofta av den egna grandiositeten (Sigrell, Teurnell 2011,28 - 29). I relationer tycker narcissisten att partners uppgift är att tillfredsställa narcissistens behov.

Narcissisten förväntar sig stöd och uppskattning. Om det inte blir som narcissisten vill eller om partnern inte underordnar sig, kan ilskan bli stor och leda till vredesutbrott. Detta är för att narcissisten känner sig hotad då det ses som en stark handling att motsätta sig. Det kan vara svårt att hålla en lagom distans och vara neutral i en nära relation med en narcissist. Personer med NP vill få sin partner att bära deras sårbarhet, svaghet och utsatthet vilket får partnern att känna sig liten, dum och osäker. Detta gör att det kan bli svårt att motstå påtryckningarna (Sigrell, Teurnell 2011, 119, 125).

En narcissist är beroende av sin omgivnings uppmärksamhet för att må bra. De klarar inte av om någon annan får stå i centrum. För att få uppmärksamhet och bekräftelse drar de till sig andra människor genom att få dem att känna sig speciella och utvalda. De har ofta en stor dragningskraft. En narcissist har dubbla känslor inom sig, de känner sig säkra, osårbara och överlägsna andra samtidigt som de känner sig osäkra, sårbara och underlägsna men de är duktiga på att dölja dessa känslor och hålla dem för sig själva eftersom de upplever det som skamligt. I situationer där narcissistens självbild hotas och de känner att de blir ifrågasatta startar de ofta gräl som kan leda till vredesutbrott (Sigrell, Teurnell 2011, 21, 45). I stort sett handlar narcissistens liv om att upprätthålla och bibehålla en balans i jaget. Det sker genom en social mask och vid tillfällen när det rubbas skapas känslor av skam och otillräcklighet (Johansson et al. 1995, 9).

Det finns sund narcissism och patologisk narcissism. Den sunda narcissismen hjälper oss att vara klarsynta. Den ger oss en positiv självbild och en grund för att kunna värdesätta oss själva och sätta gränser när det behövs. Vi känner självrespekt, att vi är tillräckligt bra och känner tilltro till andra. Den patologiska narcissismen innebär en personlighetsstörning där självbilden är förvriden (Sigrell, Teurnell 2011, 19 - 20).

Arv och miljö är av stor betydelse. Narcissism är en psykisk sjukdom och kan vara genetiskt. Med miljö menar man främst hur uppväxten och relationen varit mellan föräldrar och barn. Narcissistiska föräldrar är självupptagna och de har svårt att ge sina barn bekräftelse och tid. Dessa erfarenheter präglar barnen tidigt i livet vilket gör att de lär sig att klara sig själva. De lär sig också att uppfatta och förhålla sig till föräldrarnas sinnesstämning. Barnen kan börja se föräldrarnas sårbarhet vilket medför att de inte vågar hävda sig för de tycker mamma eller pappa är sköra och sårbara. De vill inte vara till besvär och försöker hålla humöret uppe i familjen genom att vara den glada eller den ansvarsfulla. Uppväxten och relationen till föräldrarna kan bli väldigt traumatisk för dessa barn och de kan fara väldigt illa. För vissa barn kan det bli så att om de får beröm, uppmuntran eller uppmärksamhet av någon annan vill de vara som just den personen. Den personen har blivit en stor förebild och de kommer göra allt för att bli som hen. Detta kommer bli ett skydd för att slippa känna tomhet och skam (Sigrell, Teurnell 2011, 101).

Det finns overta och couverte narcissister. Den overta är som vi tänker att en narcissist är. De är framträdande, verbala och grandiosa i sitt sätt att vara. Den couverte vill precis som den overta vara upplyft och få uppmärksamhet men använder sig av andra sätt för att få som de vill. De är mer tystlåtna, tillbakadragna och förminskar ofta sig själva för att få sympati och uppmärksamhet av andra. De spelar på känslighet och hjälplöshet. Det är svårare att upptäcka den couverte narcissisten eftersom de inte är lika framträdande (Stenbäcker 2020, 65).

Att diagnostisera en narcissist tar oftast lång tid. Anledningen är att en narcissistisk person lätt kan lura sin omgivning om man bara träffas vid ett fåtal tillfällen. Att bota en narcissistisk personlighetsstörning är svårt men man kan lära sig att leva med det om man hittar olika strategier i vardagen som underlättar för dessa personer. Personer med narcissism får det ofta svårare ju äldre de blir. Ålderdom är ett stort hot och vid åldrande försöker de till varje pris försvara sin självrespekt. Åldrande narcissister blir ofta paranoidea och de tror att folk vill dem illa. En del narcissister spelar på sin ålderdom och vill att andra ska ställa upp för dem eftersom de är gamla. De kräver något av omgivningen vilket får dem att känna sig någorlunda starka (Sigrell, Teurnell 2011, 178, 179).

Inom yrken som chefer eller politiker kan man hitta personer som lider av narcissistisk personlighetsstörning. Deras empatilöshet kan ses som en fördel här. De har ett överdrivet självförtroende och har inga problem med att skylla på andra och manipulerar sin omgivning. De kan exempelvis ta sig till toppen genom att gå bakom ryggen på andra utan att få dåligt samvete (Stenbäcker 2020, 145-146).

4. Diskussion och slutsats

Efter att jag läst på om dessa störningar skulle jag säga att den stora skillnaden mellan antisocial och narcissistisk personlighetsstörning rent personlighetsmässigt är skillnaderna i självkänslan, svartsjukan och empatin. På grund av låg självkänsla och självförtroende ökar känslan av skam hos narcissisten. En narcissist har ingen empati alls medan ASPD lär sig kognitiv empati och har stark självkänsla och självförtroende. Narcissisten behöver andra människor i sitt liv men det behöver inte en ASPD.

Antisocial personlighetsstörning finns med från födseln då det mestadels är genetiskt medan narcissismen mestadels kommer av hur du som barn blivit behandlad som exempelvis kärlekslös uppväxt, förlöjligad och tydlig förakt för att senare i livet få beröm, uppmärksamhet och intresse visat av någon. Barnet vill då vara som denne så intensivt att den skapar en falsk överbyggnad för att slippa känna sig värdelös och tom. Personer med ASPD lär sig kognitiv empati vilket gör att de bättre kan anpassa sig till samhället och välja att inte hamna i trubbel i onödan. Narcissisten har varken

kognitiv eller affektiv empati. De är avundsjuka, lättkränkta och ser sig själva som ett offer. Om man ser till detta är narcissisten farligare än en antisocial person då en narcissist med sårat ego och utan empati lättare kan bli våldsam och aggressiv. En ASPD är självgående, har starkt och konstant självförtroende och behöver inte yttre bekräftelse för att må bra. Deras grandiositet är inbyggd. Detta gör att ASPD inte är lättkränkt. Det är svårt att såra och kränka en ASPD känslor men de kan förstå motivet bakom vilket kan skapa ilska. Eftersom en ASPD vill ha makt och visa vem som bestämmer kan hen bli aggressiv och vilja sätta personen på plats.

När personer med ASPD kommer upp i ålder brukar de lugna sig i sina antisociala beteenden. Narcissister mår oftast sämre när de blir äldre. För en narcissist spelar utseendet stor roll. De vill vara unga och vackra och vill inte åldras då de behöver bekräftelse av andra för att må bra. Narcissister har ett skört ego och en låg självkänsla. Om narcissisten inte får den bekräftelse som behövs sjunker personen ner i en djup depression. En narcissist vill vara bäst, hamna på första plats och självklart stå i centrum. Kraven på sig själv är ofta orimliga. Att lyckas med något är detsamma som att bli lycklig. Det är så narcissisten föreställer sig den djupa tillfredsställelsen. Att bli framgångsrik, vinna erkännande och få respekt av andra människor. En person som lever med en narcissist anpassar sig ofta efter sin partner för att tillvaron ska vara uthärdlig. I början är relationen bra men övergår snart i många obehagliga gräl. Relationen är ofta ensidig och narcissisten vill ha övertaget och är ofta mycket svartsjuk. Narcissisten skapar gräl för att få makt och för att få sin partner ställa in eventuella planer. I grälen spelar narcissisten mycket på sin "storsinhet" och med att trycka ner sin partner psykiskt. Exempelvis genom att framföra att hen står ut med sin partner som ingen annan skulle ha gjort. De använder sig av härskartekniker, hot och våld för att få sin vilja igenom. Vredesutbrotten kan komma lika snabbt som de går över och de skyller då ofta anledningen till bråken på sin partner.

En person med ASPD behöver inte andras beundran eller respekt. De är ofta ensamvargar. De är självsäkra och mår bäst i sitt eget sällskap. Det finns några gemensamma karaktärsdrag för personer med ASPD som flera forskare beskriver och är överens om och även enligt DSM-5. Det är bristen på empati, att de söker tillfredsställelse, de är egocentriska, impulsiva, manipulativa och har lätt för att ljuga. De berättar också gärna storslagna historier om vad de gjort eller varit med om. Man skulle kunna säga att dessa karaktärsdrag är kärnan inom ASPD. Samtidigt säger många forskare att det är svårt att säga hur en ASPD beter sig då alla är olika precis som att alla människor är olika. Dessa karaktärsdrag visar sig olika på olika personer men dessa är grunddragen inom ASPD.

Behandlingen skiljer sig mellan dessa personlighetsstörningar. En narcissist kan lära sig hur de ska hantera sina svårigheter om personen är motiverad. Personer med ASPD är det svårare med då de ofta har en samsjuklighet med andra diagnoser. Där vet man fortfarande inte vilket man ska behandla först. De har också svårt med

samarbete vilket gör behandlingen svårare. Det finns olika behandlingsformer som används och forskning pågår med att hitta bättre och mer effektiva behandlingsmetoder. Det gemensamma är att det inte går att bota något av dessa helt och hållet och att de inte vill bli behandlade då de är nöjda med sig själva, hur de har det och tycker att de mår bra.

Som Socialpedagog kan man komma i kontakt personer med dessa störningar men mest troligt med offren till narcissister och ASPD. Därför är det bra att ha kunskap om skillnaderna i dessa personlighetsstörningar. Hur personer med dessa personlighetsstörningar kan bete sig och veta vilken skada de kan göra på andra människor. Med kunskap i detta ämne kan vi känna igen och på det sättet uppmärksamma och lättare hjälpa personer med dessa störningar och deras offer. Om vi vet hur dessa personer agerar och beter sig kan vi också förstå hur de behandlar sina offer och därmed lättare hjälpa dem.

5. Referenslista

Litteratur.

Cullenberg, Johan. 2005. *Dynamisk psykiatri*. 7. uppl. Falkenberg: Natur & Kultur.

Fahlke, Claudia; Johansson, Per Magnus. 2007. *Personlighetspsykologi*. Stockholm: Natur & Kultur.

Howner, Katarina; Pauli, Malin; Liljeberg, Jenny; Alonso Ölund, Hannibal. 2020. *Från gen till hjärna*. Olika aspekter av begreppet psykopati. Norrköping: Kriminalvården.

Karlsson, Lars. 2017. *Psykologins grunder*. 6. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Kreis, K.F, Mette; Hoff, Helge, Andreas; Belfrage, Henrik; Hart, D, Stephen. 2018. *Psykopati*. Lund: Studentlitteratur.

Lyons, Minna. 2019. *The dark triad of personality*. United Kingdom: Academic Press.

Näslund, Görel Kristina. 2020. *Lära känna psykopaten*. Köpenhamn: Saga egmont.

Sigrell, Bo; Teurnell, Lena. 2011. *Narcissism - jag, mig och mitt*. Finland: Lind & co.

Herlofson, Jörgen, Ekselius, Lisa. 2016. Följsamhet och tålmod krävs för att möta dessa patienter. *Läkartidningen* 49-50, doi: 2016,113: D36U (Hämtad: 2022-02-18).

Thomar, Johansson. Hedgren, Carl Johan. Lidskog, Rolf. Diaz, Alberto. 1995. *Narcissism, Autism och civilt samhälle. Sociologisk forskning*. 1: 9. [FULLTEXT01.pdf \(diva-portal.org\)](#) (Hämtad: 2022-03-04).

Stenbäcker, Ralph. 2020. *Om narcissism*. Sigtuna: Vulkan.

Sörman, Karolina; Kristiansson, Marianne. 2019. *Psykopaten*. Stockholm: Natur & Kultur.

Werlinder, Henry. 1970. Psykopatibegreppets uppkomst - bakgrundsider och debatt fram till 1800 - talets slut. Uppsala: Pedagogiska institutionen.

Länkar

Psykologiguiden.se

[Slå upp personlighetssyndrom, antisocial form på Psykologiguiden i Natur & Kulturs Psykologilexikon](#) (Hämtad 2022-02-18).

Psykologiguiden.se

[Slå upp narcissistisk personlighetsstörning på Psykologiguiden i Natur & Kulturs Psykologilexikon](#) (Hämtad 2022-02-18).

RMV: www.rmv.se

[Personer med psykopatiska drag finns mitt ibland oss](#) (Hämtad 2022-02-22)